

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Миколаївської обласної військової адміністрації
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут

МАТЕРІАЛИ

Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Навчально-науковий
гуманітарний інститут

VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

м. Миколаїв
4 квітня 2025

54025, м. Миколаїв, пр. Героїв України 9,
тел.: +38(0512)42-47-33

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ТА
ФІЛОСОФІЇ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ**

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції

4 квітня 2025 року

МИКОЛАЇВ

2025

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

А 38

Науковий редактор: Людмила Матвієнко, кандидат історичних наук, доцент

Редакційна колегія: Ірина Ворчакова, кандидат політичних наук, доцент;

Оксана Гінкевич, кандидат педагогічних наук, доцент;

Людмила Мухіна, кандидат психологічних наук, доцент;

Оксана Патлайчук, кандидат філософських наук, доцент;

Михайло Федоренко, кандидат історичних наук, доцент;

Ірина Шаповалова, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено Вченою радою НУК

Протокол №4 від 25.04.2025

А 38

Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики: матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. 4 квітня 2025 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2025. 721 с.

У матеріалах конференції подається комплексний аналіз актуальних проблем соціально-гуманітарних наук. Зокрема розглядаються психолого-педагогічні проблеми становлення особистості, осмислюються трансформації та перспективи сучасного соціального і політичного процесу; визначається специфіка дискурсу історії та розвитку регіональних медіа.

Матеріали конференції стануть у пригоді дослідникам соціально-гуманітарних наук, магістрантам, студентам.

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

Музика С. Є., Продан Т. Я. Вплив економічних процесів на суспільство .	238
Марунчак А. В., Шаповалова І. В. Проблеми відродження національної культури в Україні	242
Алексєєва А. Ю., Сищенко Д. О., Шаповалова І. В. Пропаганда під час війни в Україні, схеми і маніпуляції суспільною думкою в ЗМІ	247
Кудря А. В., Белосвіт Я. О., Шаповалова І. В. Феномен конформізму – чому люди йдуть за натовпом?.....	252

РОЗДІЛ III

ФІЛОСОФСЬКІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Баришник Ю. М., Патлайчук О. В. Епоха диктатури толерантності у сучасній культурі	256
Козирко О. А., Патлайчук О. В. Межі та об'єктивність наукового пізнання у контексті штучного інтелекту та квантових обчислень	260
Джангиров М. В., Патлайчук О. В. Аналіз глобальних проблем сучасності на прикладі України та можливих шляхів їх вирішення	268
Корзняков О. С., Патлайчук О. В. Аналіз теорії поведінкової економіки як науково-дослідницької програми за методологією І. Лакатоса	272
Баришник Ю. М., Патлайчук О. В. Філософські проблеми квантової механіки	277
Куровський В. В., Патлайчук О. В. Етичні питання в процесі розвитку штучного інтелекту	280
Гунченко О. В., Патлайчук О. В. Феноменологія мистецтва: філософська інтерпретація живопису Поля Сезанна в роботах Моріса Мерло-Понті	284
Єфремова С. О., Патлайчук О. В. Філософія свободи: межі та відповідальність у сучасному світі.....	290
Куровська В. Р., Патлайчук О. В. Інновації та їхній вплив на концепцію антропоцентризму в екології	293
Січкаренко М. А., Патлайчук О. В. Час та буття: екзистенційні виміри людського досвіду	297
Гозун Є. С., Патлайчук О. В. Феноменологія цифрового досвіду: нові виміри людського сприйняття	300
Алексєєва А. Ю., Патлайчук О. В. Концепт «надлюдини» Фрідріха Ніцше у сучасному світі.....	304
Сищенко Д. О., Патлайчук О. В. Вплив концепції Ніцше про надлюдину на сучасний кінематограф на прикладі фільмів серії Джокер ...	308
Зайцев О. В., Патлайчук О. В. Поняття "ікігай" як сенсу життя: порівняння з європейськими пошуками сенсу життя	312

Форсова Д. А., Патлайчук О. В. Як побороти стрес за допомогою давньогрецької філософії.....	317
Куйбар В. В., Патлайчук О. В. Вплив штучного інтелекту на сучасну світову культуру.....	320
Біда В. М., Куриленко Т. В. Свобода як цінність	323
Чернега О. Д., Куриленко Т. В. Природа свідомості: дихотомія розуму та тіла	327
Ряжських О. В., Патлайчук О. В. Віртуальна реальність: перспективи та небезпеки.....	330
Говера Л. М., Скальська Д. М. Філософсько-естетичні засади арт-практики	333
Федорчук О. О., Глушко Т. П. Мнемонічні практики в період Середніх віків (крізь призму спадщини А. Блаженного та Ф. Аквінського)	336
Глатковська А. В., Патлайчук О. В. Постправа як інструмент російської пропаганди в TikTok	340
Шинкаренко А. А., Патлайчук О. В. Етичні проблеми науки	345
Шоп Т. В., Дем'яненко Н. М. Особливості формування суб'єкт-суб'єктних відносин у контексті інноваційної освіти	349
Мельникова О. Є., Ступак О. П. «Антропоцентричність» алгоритмічної упередженості у штучному інтелекті	353
Мельниченко О. Ю., Патлайчук О. В. Загрози, тренди та фінансові моделі сучасних Українських медіа	359
Губкін Р. А., Сонечко О. С. Соціальна реабілітація спортсменів-інвалідів в умовах воєнного стану: роль спеціалізованих центрів та спортивних ініціатив.....	363
Кісаров-Дагнер О. Л., Сонечко О. С. Цифрова культура та її вплив на соціальні взаємодії.....	367
Зайцев А. М., Сонечко О. С. Феномен культури скасування та його вплив на суспільство	371
Крилова Н. М., Куриленко Т. В. Людина в сучасному соціальному просторі: інформаційно-комунікаційний аспект	375
Дар'єв А. С., Ступак О. П. Співдія зі штучним інтелектом: етична перспектива	379
Дегтярьова О. А., Камєнсков А. О., Ступак О. П. Самостійна робота студентів ЗВО як засіб формування професійної компетентності	383
Пушкар Д. Р., Куриленко Т. В. Віртуальна реальність та її вплив на життя людини	387
Рижик В. В., Ступак О. П. Постмодернізм у сфері філософії права.....	391

Шинкаренко А. А.

група 1901,

Машинобудівний навчально-науковий інститут

Кафедра інженерної механіки та технології машинобудування

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Миколаїв, Україна

fort1020@gmail.com

Патлайчук О. В.

кандидат філософських наук, доцент

кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та філософії

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Миколаїв, Україна

oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua

Етичні проблеми науки

У статті розглядаються основні етичні проблеми науки, включаючи питання відповідальності науковців, етики досліджень на людях і тваринах, проблеми відкритого доступу до знань та соціальної відповідальності науки. Аналізуються випадки зловживань у науковій сфері та пропонуються можливі шляхи їхнього вирішення. Окрему увагу приділено впливу технологічного прогресу на суспільство та необхідності розробки міжнародних етичних стандартів.

Ключові слова: етика науки, відповідальність учених, наукові дослідження, соціальна відповідальність, біоетика, фальсифікація даних, відкритий доступ, технологічний прогрес.

1. Вступ

Наука відіграє ключову роль у розвитку суспільства, але водночас породжує складні етичні дилеми. Наукові дослідження можуть сприяти як прогресу, так і негативним наслідкам для людини та довкілля. Основні питання, що постають у сфері етики науки: межі допустимого в експериментах, відповідальність учених за наслідки відкриттів та моральні аспекти використання технологій.

Етичні проблеми науки торкаються не лише окремих досліджень, а й загальних тенденцій у сфері наукової діяльності. Особливої уваги потребують питання контролю за впливом науки на суспільство, проблеми справедливого розподілу наукових досягнень і боротьби з науковими зловживаннями. Сучасний

науковий світ стикається з викликами, пов'язаними з комерціалізацією знань, впливом корпоративних інтересів на незалежність дослідників і питаннями відкритого доступу до наукових даних.

2. Основні етичні проблеми науки

2.1. Етика наукових досліджень

Проблема фальсифікації даних та плагіату (Merton, 1942). Наукова спільнота розробляє різні механізми запобігання таким явищам, зокрема через ретельне рецензування публікацій.

Використання недобросовісних методів для отримання фінансування досліджень (Resnik, 1998). Фінансові гранти часто визначають напрямки досліджень, що може спричинити зловживання або викривлення результатів.

Маніпуляція статистикою та даними в наукових публікаціях (Ioannidis, 2005). У деяких випадках науковці підганяють результати під бажані висновки, що ставить під сумнів достовірність досліджень.

Доступність даних та проблема відкритої науки. Закритий доступ до результатів досліджень може гальмувати науковий прогрес і сприяти монополізації знань.

2.2. Дослідження на людях і тваринах

Проблема інформованої згоди у медичних експериментах (Beecher, 1966). Історія медицини знає випадки, коли пацієнтів використовували у дослідках без їхньої згоди, що призвело до посилення регуляцій у цій сфері.

Етичність експериментів на тваринах та альтернативні методи досліджень (Singer, 1975). Підходи до цієї проблеми включають розвиток комп'ютерного моделювання та використання клітинних культур замість живих істот.

Вплив наукових розробок у сфері генної інженерії та біоетики (Habermas, 2003). Генно-редагування людей викликає занепокоєння щодо можливих соціальних наслідків і нерівності між генетично модифікованими та звичайними людьми.

Етичні проблеми штучного інтелекту та автономних систем. Розвиток технологій машинного навчання ставить питання про відповідальність за дії алгоритмів і ризики для приватності людини.

2.3. Соціальна відповідальність науки

Проблема подвійного використання технологій: ядерна енергетика, штучний інтелект, біотехнології (Jonas, 1979). Наукові відкриття можуть бути використані як для блага, так і для руйнування, що вимагає регулювання на міжнародному рівні.

Вплив наукових відкриттів на глобальні загрози, такі як зміни клімату та екологічні катастрофи (Carson, 1962). Екологічна відповідальність науки стає все більш актуальною в умовах кліматичних змін.

Відповідальність учених перед суспільством за свої відкриття (Popper, 1959). Вчені повинні не лише створювати нові технології, а й замислюватися над наслідками їхнього впровадження.

Політизація науки та тиск з боку держави й корпорацій. Відсутність незалежності наукових установ може призвести до викривлення результатів досліджень та зловживань у сфері інновацій.

3. Можливі шляхи вирішення етичних проблем науки

Розробка міжнародних етичних стандартів та регламентів (UNESCO, 2005). Зокрема, прийняття норм біоетики та правил відкритого доступу до наукових досліджень.

Посилення контролю за науковими дослідженнями на рівні держав та академічних установ. Етичні комітети можуть відігравати важливу роль у цьому процесі.

Стимулювання відкритої науки, публікації результатів досліджень у відкритому доступі (Merton, 1973). Прозорість наукових даних сприяє кращій перевірці результатів та запобігає шахрайству.

Впровадження міждисциплінарного підходу до оцінки етичних наслідків наукових відкриттів. Науковці, філософи, юристи та представники громадськості повинні спільно аналізувати потенційні ризики.

Освітні програми з етики науки для молодих дослідників. Навчальні заклади мають запроваджувати курси з відповідального проведення досліджень та критичного мислення.

4. Висновки

Етичні проблеми науки потребують постійного осмислення та регулювання, оскільки науковий прогрес невід'ємний від моральних наслідків його застосування. Співпраця вчених, етичних комітетів і суспільства має стати основою для відповідального розвитку науки. Технологічний прогрес неможливий без урахування соціальної відповідальності, а тому наукова діяльність повинна базуватися не лише на інноваціях, а й на моральних принципах. Лише інтеграція етичних норм у наукову практику дозволить забезпечити справедливий та безпечний розвиток людства.

Список використаних джерел

1. Beecher H. K. Ethics and Clinical Research : New England Journal of Medicine. 1966. Vol. 274, № 24. P. 1354–1360.
2. Carson R. Silent Spring. Boston: Houghton Mifflin, 1962. 368 p.
3. Habermas J. The Future of Human Nature. Cambridge: Polity, 2003. 128 p.
4. Ioannidis J. P. A. Why Most Published Research Findings Are False : PLoS Medicine. 2005. Vol. 2, № 8. e124.

5. Jonas H. The Imperative of Responsibility: In Search of an Ethics for the Technological Age. Chicago: University of Chicago Press, 1979. 255 p.
6. Merton R. K. Science and Technology in a Democratic Order : Journal of Legal and Political Sociology. 1942. Vol. 1. P. 115–126.
7. Popper K. The Logic of Scientific Discovery. London: Hutchinson, 1959. 480 p.
8. Resnik D. B. The Ethics of Science: An Introduction. London: Routledge, 1998. 233 p.
9. Singer P. Animal Liberation. New York: HarperCollins, 1975. 324 p.
10. Universal Declaration on Bioethics and Human Rights. UNESCO, 2005. 20 p.

Shynkarenko A. A.

group 1901,

Mechanical Engineering Educational and Scientific

Department of Engineering Mechanics and Mechanical Engineering technology

Institute Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Mykolaiv, Ukraine

fort1020@gmail.com

Patlaichuk O. V.

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor

of the Department of Social and Humanitarian Disciplines and Philosophy

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Mykolaiv, Ukraine

oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua

Ethical problems of science

The article examines the main ethical problems of science, including the issues of responsibility of scientists, the ethics of research on humans and animals, the problems of open access to knowledge and the social responsibility of science. Cases of abuse in the scientific field are analyzed and possible ways of solving them are proposed. Special attention is paid to the impact of technological progress on society and the need to develop international ethical standards.

Keywords: ethics of science, responsibility of scientists, scientific research, social responsibility, bioethics, data falsification, open access, technological progress.